

Txertatzaileen hizkuntza

TESTUA ETA ARGAZKIA:

Jakoba Errekondo

jakoba@bizibartztea.eus

Landareez aritzen gara hemen, baina bai, landareak badira, badirenez nor. Gaur fruitu arbolez arituko naiz, eta horiek bai, horiek bai direla nor. Gure kulturaren, lurra lantzetik datorren kulturaren goieneko koskan ditugu. Ehunka eta milaka urtean landu eta aukeratu, eta hobekuntza kateatu dugu. Irakasle bikainak izan ditugu Asia aldetik ekarritako langintzetan, baita fruitugintzako arterik gorenean ere: txertaketan. Txertatu, sestratu, enpeltu, enpeltatu, mentatu, eztitu, edaen, edaendu, edadon...

Txertoa egiteko bi landare behar ditugu: txertaka eta txertoa. Txertaka nolakoa den fruitu arbola halakoa izango da: lurrera ondo egokituko dena, indartsua, handia, nanoa... Txertoak arbola-aren ezaugarrietan ere zeresana badu, baina batez ere fruitua nolakoa izango den lotzen du.

Txertaketa izerdi kolpea baliatuz egingen da, izerdi horrek itsatsiko baititu bi landare zatiak. Izerdia garraiatzen duten azalaren azpiko bien mintzak elkarren parean jarri behar dira. Kirurgia-lari lana. Oraintxe, udaberriaren hasiera da zotzeko txertoa egiteko sasoi. Gero, bero handien ondorengo uda amaierako

Txertoa sagarrondoan.

bigarren izerdialdian egingo da begiko txertaketa. Txertaketaren helburu nagusia landare klonikoak sortzea da, hau da, amaren kopia berdin-berdinak lortzea, hark ematen zituen fruituen berdinak emango dituzten alabak. Hazitik ia ezinezkoa dena lortzen da txertatuz.

Lan horren garrantziaren adierazle da txertaka edo txertatzeko gai den zuhaitzari esateko zenbat izen dugun: mentatzaga, mentuoina, eztitzaga, ez-

titzaka, momor, iñauska, iñauskaritza, garratza, edadega, branga, basatarra, basa, areki, aldakaitz, agai, enpeltuko, txertaka, txertakabea, sestraka, makatz, makatz-arbola... Batzuk zuhaitz baskak izendatzeko ere erabiltzen dira.

Eztitzaileak, enpeltazaleak, edaentzaileak edo txertatzaileak badu lana oraintxe. Urte askoan fruitua biltzeko aukera itsatsiko edo zapuztuko duen lana. Zorroztu labanak! ■

IRAKURLEAK GALDEZKA

Galderaren bat egin edo gairen bat proposatu nahi badiguzu, bidali mezua landareak@argia.eus helbidera eta orrialde honetan bertan irakurri ahal izango duzu erantzuna.

Kaixo Jakoba. Bizkaiko Zalla herriko baserritarrek diote “El día del Angel, 1 de marzo, se hace a todas las lunas” (Aingeruaren eguna, martxoaren 1a, ilargi guztietara egokitzen da). Berdin ilgoran edo ilbeheran, egun horretan ereiten omen dituzte beti piperra eta tomatea. Hazitarako tipulak jarri ere bai. Egun horrek ilargiarekiko berezitasunik daukan jakin nahi nuke.

Rosina Enzunza (Arrieta)

Kaixo Rosina. Hasteko, kontuz erlijioarekin hain lotutako esaerekin. Hortik dator, baita ere, “ilbeherako ostirala ilgora da eta ilgorako ostirala ilbehera” delako esaera. Aingeru horri mirariren bat eginarazi nahi zaio urtero... Hotzean pentsatuta, martxoaren bata sasoi berriaren hasieratzat har daiteke: egun argia asko luzatu da, udaberria laster dator eta neguari lotutako hotza, iluntasuna eta abar atzera uzten ari garenaren irudipena dugu. Era berean, udako landareetan pentsatzeko sasoi da eta aipatzen dituzun ereintza horiek egitekoa ere bai. Ilgora izan edo ilbehera izan, ereitearen hori aspaldiko esaera batek ederki laburbiltzen du: “Izan ilzahar, izan ilberri, emaziozu hazia eguraldi onari”. Badakigu ilargiak eragina duela, baina miraririk ez du egingo. Lana ondo egitea da garrantzitsuena.